

Beletristica, știință, artă, viața socială, modă.

Pest'a Domineca 8/20 iunie.	Va est in fia-care domineca, cu portrete si alte ilustratiuni. In fia-care anu prenumarantii capeta doue tablouri pompoze.	Pretulu pentru Austria pe jan.—jun. 4 fl. pentru tablou 80 cr. Pentru Romani'a pe jan.—jun. unu galbenu, pentru tablou trei stanti.	Nr. 23.	Cancelari'a redactiunii Strat'a lui Leopoldu Nr. 33, unde sunt a se adresa manuscriptele si banii de prenumaratiune.	Prenumeratiunile se potu face la tote postele. Pentru Romani'a in librari'a dlora Socecu et comp. in Bucuresci.	Anulu V. 1869.
---	---	--	--------------------------	---	--	---

„INCEPUTULU PRINCIPATULUI ROMANESCU.”

De Dr. Robert Roesler.

In anul 1867 in Viena s'a tiparit o brosiura sub acestu titlu: „Die Anfänge des walachischen Fürstenthums von Robert Roesler.” In acést'a brosiura Dr. Robert Roesler se sileste a areta lunei literate, cá asertiunile scriitorilor romani, si neromani despre inceputulu principatelor romanesci din tienutulu Daciei traiane aru fi nefundate; cá de pe tempulu domnirii Romanilor in Dacia traiana nici o numire locala de a locurilor principali nu s'aru fi conservatu la Romanii de astadi; cá inainte de seculu alu XII. nu aru fi esistatu in tienutulu Daciei traiane Romani in numeru insemnatu; cá Radu Negru, domnulu Romanilor, nu ar fi domnit in tier'a romanésca; si cá numirile locale a locurilor principale din Transilvani'a, si din Banatu nu sunt de origine romana, ci sunt primite de la Magiari, de la Slavi, si de la Germani, si altele asemenea.

Argumentele, cari Dr. Robert Roesler le produce in brosiur'a sa pentru intarirea asertiunilor sale, tote sunt fara de temei, precum vomu vedé mai la vale. In contra brosiurei aci memorate dlu Nicolau Densusianu a scrisu unu articlu refrangatoriu, care s'a publicatu in „Fe-

deratiune” la an. 1868 in numerii: 177—182. In contra brosiurei lui Dr. Robert Roesler pentru interesulu adevurulu istoricu in acestu organu romanescu voiu se scriu si eu câte-va, precum urméza:

I) La pag. 2, si 3, Dr. Robert Roesler dice, cá in cantările, si poesile populare romane nu se cuprinde nimicu istoricu din tempulu celu anticu despre Dacia traiana.

La acést'a asertiune a dlui Dr. Roesler, avendu eu acea sperantia, cá barbatii nostri literati, carii s'au ocupatu mai multu decâtu mine cu poesile populare romanesci, voru responde dlui Dr. Roesler in acést'a privintia, cu acést'a ocaziune numai atât'a observu, cá poesi'a despre Elen'a conservata in cronicile Italiei cuprinde in sine involvite intemplări de a Daciei de pe tempulu Romanilor, precum recunosce chiaru si contrariulu Romanilor, Kővári László, care in opulu seu: „Anticitățile Ardealului (Erdély régiségei) la pag. 21. afirma, cá in poesi'a despre Argiru si Elen'a se infaciosieza ocuparea Daciei prin Traianu imperatulu Romanilor; cá custodirea mărului de aur in acést'a poesi'a e scuturarea tributului, care Rom'a trebuia se-lu solveze Daciei; cá cautarea Elenei însemna acea, cá Traianu imperatulu a venit in Dacia, unde in prim'a bataia cu Dacia nu a reesitu a castigá

pe Elen'a (adeca Daci'a cea avuta) dara in a două bataia cu Dacii a castigatu pe Elen'a.

II) La pag. 3, si 4. si mai incolo Dr. Roesler aduce la indoiéla fragmentulu istoricu tradusu de Petru Claneu in 1495 de pe latinia in limb'a romana, si publicatu in anulu 1856 si in foile romane, si in contr'a autenticitătii lui dîce aceste:

a) Că din fragmentulu istoricu urmatóri'a espresiune a lui Huru: „acést'a cronica eu Hurulu marele cancelariu a lui Dragosiu voda o am scrisu, cum o am aflatu din dîlele betrane de Arbure Campodu“, si éra-si acést'a espresiune: „eu, (adeca Petru Claneu) acést'a o am tradusu de pe latinia si cu man'a mea o am scrisu in Tergulu Vasluiu — — — si pentru incredintiare o am subscrisu, si o am sigilatu cu propriulu meu sigilu.“ Ambele aceste espresiuni, dîce că sunt in contra autenticitătii cronicelor, si că limb'a acestoru espresiuni, nu e limb'a unui scriitoriu nepreocupatu de prejudetiu; ci e limb'a unui falsificatoriu.

La argumintele aceste nefundate observu urmatóriele:

a) Că in fragmentulu istoricu prememoratatu nu se dîce „acést'a cronica“, ci se dîce asié: „acestu isvodu“, care nu insemnéza cronica, ci séu traducere, séu estrasu, séu si fontana, ori originalu;

b) Că, si candu: „isvodu“, aru insemná cronica, nici atunci espresiunile aduse inainte de Dr. Roesler nu potu detrage fragmentulu istoricu de órece Dr. Roesler cu nimicu nu a probatu, că acele espresiuni nu aru cuprinde in sine adeverulu, si că acele aru dovedí ceva falsificare; ci elu vine cu asertiuni simple, cu vorbe góle, cari nu potu avé ceva valóre in contra autenticitătii fragmentulu istoricu.

c) Că autenticitatea fragmentulu istoricu nu se pôte ratiunaveru combate pentru vigilarea traducerii lui facuta prin Petru Claneu, de órece acea sigilare nu trage dupa sine nici o falsificare in privinti'a fragmentulu istoricu.

III) La pag. 4. spre a detrage valórei fragmentulu istoricu, care amintiesce „Capulu boului din Moldova“ Dr. Roesler in not'a de sub 5) scrie, că in Moldova nici odata nu a existatu vre-o cetate romana, si că „Capulu boului“ ar fi existatu numai in drépt'a Dunarei, si nu in stang'a ei.

La acést'a asertiune a Dr. Roesler spre a aretá falsitatea ei, respundu urmatóriele:

a) Că dupa cum ni aréta ruinele romane in Moldov'a aprópe de Galati la Gertina (séu Capulu boului) aflate si publicate in „fóia“ de la

Brasiovu in 1838. in numerii 11. si 12., in Moldova pe tempulu Romaniloru a trebuitu sê esiste, sê fia si cetăti romane.

b) Că nu numai in drépt'a Dunarei, ci si in stang'a ei in Daci'a traiana a existatu cetate romana: Capulu boului numita, dupa cum de siguru se scie parte din tabul'a peutengeriana in care: Capulu boului ocure in Daci'a traiana, si parte din Cosmografi'a geografu'ui anonimu ravenanu, care in geografi'a sa la pag. 204. intre cetătile Daciei traiane numera si cetatea: Capulu boului sub numire de: Cubali, care se pune in tienutulu Banatulu temesianu nu de parte de Temesiór'a.

IV) La pag. 5. Dr. Roesler dîce, că fragmentulu istoricu mai susu memoratu contine mai multe cuvinte slave, decâtu romanesci, si la pag. 6, că fragmentulu istoricu vorbesce despre intemplări din tempulu lui Asanu, Petru, si Ioanu regii Romaniloru; si că in acelu fragmentu Hurulu se provóca la opulu scrisu de Arbure Campoducele.

La aceste arguminte, cari nu potu sê aiba ceva valóre in contra auctoritătii fragmentulu istoricu, reflectezu urmatóriele:

a) Că fragmentulu istoricu împumnatu de Dr. Roesler contine mai multe cuvinte romanesci, decâtu slavice precum pôte oru cine vedé din limb'a traducerii fragmentulu istoricu, care limba e mai multu romanésca, decâtu slavica;

b) Că, si candu fragmentulu istoricu ar cuprinde mai multe cuvinte slavice decâtu romanesci, nici atunci auctoritatea fragmentulu istoricu nu se pôte ratiunaveru combate pentru cuvintele slavice, de órece adeverulu se pôte exprima si prin cuvinte slavice ca si prin cuvintele cele romanesci.

c) Că, de si fragmentulu istoricu amintiesce intemplări din tempulu mai nou a regiloru Romaniloru din seclulu alu 12, si desi Hurulu auctorulu fragmentulu istoricu se provóca la opulu lui Arbure Campoducele, de acolo nu urméza, că fragmentulu istoricu ar fi falsu, de órece nicairi in acelu fragmentu nu se scrie, că elu intregu ar fi fostu compusu inainte de tempulu lui Asanu, nici se pôte din acelu fragmentu deduce, că opulu lui Arbure Campoducele, la care se provóca Hurulu, ar fi fostu scrisu totu inainte da seclulu alu 12.

La pag. 8—15 Dr. Roesler se silesce a re-frange pe istoriculu Romaniloru pe Cogalniceanu, care in istori'a Romaniloru scrie: că Radu Negru Dlu Romaniloru in anulu 1241 din Fagarasiu (din Ardealu) a trecutu cu Romanii in tiér'a romanésca, unde a pusu fundamentu prin-

cipatului românesc, carui s'a supus pe sine și Banulu Craiovei său a Severinului din partea drépta a Oltului. — În privinți'a argumentelor, care Dr. Roesler le produce spre a refrange asertiunile Dlu Cogalniceanu despre emigrarea lui Radu Negru, despre fundarea principatului românesc în Campulu Lungu, precum și despre supunerea Banului Craiovei, după parerea mea e detoriu Dlu Cogalniceanu a răspunde Dr.-lui Roesler, de ôrece domni'a sa e mai competente asi aperi asertiunile sale publicate în istori'a Romanilor și atacate de Dr. Roesler."

VI) La pag. 12. Dr. Roesler memorandumul regelui Béla a IV din 1247. afirmă, că după acelu documentu Românii nu au avut nici unu Banu său Domnu în pământulu Severinului în drépt'a riului Oltului, ci au avut numai trei Kinesi, acaroră putere a fostu neînsemnată, și cari Kinesi au fostu numai administratori a fîscului în posesiunile corônei, și în satele tîenătorie de cetățile regesci.

Esaminându noi pasagiulu documentului regelui Béla IV. din 1247. sunătoriu despre Kinesii Romanilor din drépt'a Oltului adeca din Romani'a mică, aflăm, că asertiunea Dr. Roesler acî memorată e cu totul falsă; căci, după ce în documentulu regelui Béla IV din 1247 ocără Linoi cu numire de: voivodu, care numire nici odată în documente, și în istorie nu a însemnatu administratoru fîscalu, ci prefectu, banu, și principe, nu se pôte cu temeiu dîce, că Linoi ar fi fostu numai administratoru fîscalu, precum despre Voivodii Ardealului, cari s'au numitu și Bani (Irenei și Micudu) nu se pôte întări, că ar fi fostu administratori fîscali; chiaru asié nici despre Linoi, care în documentulu regelui Béla IV din 1247 se numesce apriatu: „voivodu“, nu se pôte ratiunaveru afirmă acea, că elu ar fi fostu numai administratoru fîscalu.

Stăndu adevêrulu ratiunei acî adusă, luminat se pôte vedé, cumcă chiaru din documentulu regelui Béla IV de 1247. datu despre pământulu Severinului se adevêresce, că Românii în pământulu Severinului în anul 1247 au avut domnu pe Linoi, și că Dr. Roesler ratăcesce, cîndu în brosiur'a sa scrie, că în tîenutulu Severinulu în Romani'a mică ar fi fostu numai trei administratori fîscali Kinesi numiti.

Gavrilu Popu.

(Va urmă.)

REVEDEREA.

Ét'o éra ! ce minune ?
Ori sê credu că este ea ?
Séu e vana visiune,
Ce-amagesce mintea mea ?

Da, e dîns'a, ceriu potînte !
Ce mai stau ce me'ndoiescu ?
Déca ochiulu nu me minte,
Cîndu în fêti'a ei privescu.

N'o cunoscu eu dóra bine,
Tipulu ei sê-lu fîu uitatu ?
Ah ba nu, că-lu portu cu mine,
Totu minutulu ne'ncetatu.

Celu obrazu de trîndafire,
Ce din ochi mi-a disparutu,
Lu-vedeam în nelucire,
Mai frumosu și mai placutu.

Buz'a ei cu dulci surise,
Ochii ei cu dulci priviri,
Me rapiau adese 'n vise,
Cătra vecinici fericiri.

Dar din vise-amagîtorie,
Farmecatu cîndu me treziam,
Pe neluc'a 'n icantătóra,
Nicaîri n'o mai zariam.

Nu trecea nici dî nici nôpte,
Nu trecea nici unu minutu,
Sê nu 'ntrebu cu triste siôpte:
„Dómne unde o-am perdutu ?“

Si la trist'a-mi întrebare,
Nu-mi da nîme vr'unu răspunsu;
O cautam cu desolare,
Si de vecinicu doru petrunsu.

Nu sciam de mai traesce,
P'altulu malu mai departatu ?
Séu de nu se vestejesce,
Intr'alu umbrelor-palatu ? !

Dar acuma, ce minune ?
S'a ivitu perdut'a mea —
Déca nu e o visiune ?
Nu me însielu, — căci este ea !

Sinulu meu în geru și ghiatiă,
Începî a vîscedî;
Adi se 'ntôrce la viêtiă
Ochiulu ei se va 'n caldî !

Curma si tu din suspine,
 Anima, ce-ai suferitu;
 Câ-ci cu zimbete divine,
 Ranele ti-a balsamitu!

Ceste bratie amortite,
 Le deschidu cu focu d'amoru,
 Si 'n saruturi nefinite,
 Voiu s'o stringu la sinu cu doru.

Dar ea rece me opresce,
 Cum? séu nu o-am intielesu?
 Leni nu me mai iubesce,
 Leni altulu si-a — alesu.

I. Lapedatu.

JUNÉTTA LUI MIRABEAU.

— Novela originala. —

I. Introducere.

Este unu adevéru deja adeseori esperiatu si necontestabilu, câ precum pamentulu pana ce ajunse a primí form'a sa de asta-di, a trebuitu sê tréca prin nenumerate fase si metamorfóse grandióse si pline de catastrofe, astfeliu si genulu umanu relative popórele, ce lu-locuiescu, conduse de provedintia, au fostu, sunt si voru fi supuse la transformâri atâtu moralice câtu si fisice, pentru ca sê póta ajunge la punctulu de culminatiune alu desvoltârei loru individuale.

Intr'unu astfeliu de statu de transactiune se aflá poporul francesu, pe timpulu candu se incepe enaratiunea nóstra. Trecusera secolu de candu dinasti'a Bourboniloru siedea ereditaria pe tronulu Franciei. Regenti'a loru incepuse deja a devení monotóna si ruginita; spiritele nu se aflau multumite cu starea loru presinta, ele voiau unu ce nou, despre care inse nu-si poteau da contu, câ ce este aceea ce dorescu. Acést'a impregiurare nesatisfacátoria erá capabila a le transpune intr'unu eternu si dorerosu parosismu de acceptare si de sperantia. Ele presimtau câ situatiunea presinta nu mai póte durá, si devineau câ are sê seintemple unu ce de o importantia remarcabila. Instinctulu de esistintia le sioptea linu câ nu mai este departe momentulu, care le va realisé aspiratiunile loru juste.

Se potea óre sê fia altfeliu? Nu! câ-ci cup'a suferintieloru secularie ale poporului francesu erá deja plina pana la margini; elu erá satulu de vechile institute tiranice ale despotismului ce-lu degrada la sclavia, satulu pana la ingretiosiare de a mai portá jugulu ce-lu impunea corporatiunea clericala si fórti'a maiora.

Elu aspirá la libertate! La acea libertate,

pe care nemoritorulu J. J. Rousseau i-o depin-sese cu atâta spiritu profeticu, in modulu celu mai maiestrosu si mai idealu. Acea libertate o doriá elu, de care Fénélonu i cantase de multu, ase-menea anticului Homeru, si din care elu singuru nu apucase a gustá nici unu momentu. Generatiunea de atunci nu se mai cugetá, nici nu mai visá nimica alta decâtu in ce modu si-ar poté realisé planurile sale, ce se nasceau in peptulu ei, candu si-imaginá in fantasía acea stare pentru elu inca necunoscuta, si la care déca ne vomu gandí noi insine, ne simtímu inspirati si electrisati, ca si candu ne-am aflá sub influint'a unui fluidu magneticu. Erá deci unu ce pré naturalu, câ tóta societatea de atunci sê se afle intr'o acceptare nedumerita a lucrurilor, ce voru sê vina. Unu vulcanu ferbea clocotindu in internulu Franciei, pentru care inca inse nu sosise momentulu in care sê-si póta permite a varsá nimicitórea si ardiend'a sa lava preste aceia, cari ar cutezá a i se opune. Erá necesariu, ca sê se finésca mai antâiu resboiulu moralu, care deja facuse progrese colosale.

Dóue partide avea sê decida despre viitorulu Franciei: partid'a conservativa si partid'a progresiva. Aceste erau factorii ce se luptau pentru esistintia loru si totu-de-odata a societâtii intregi. Conservativii se luptau cu armele despotismului, convinsi câ caus'a loru va invinge, de órece ea este mai vechia decâtu a adversariiloru. Progresistii se luptau cu fragedíle idei moderne a le libertâtii si cu convingerea câ causa loru este sacra; armele loru inca nu erau crunte si patate de crimele seculare nepedepsite!

Cu unu cuventu se pregateau din tóte poturile a pune in scena famos'a „Revolutiune francesă“, care de si avú urmâriile cele mai triste si deplorable, avea inse sê proclame: „Dreptulu omenimei“ si sê transplanteze libertatea de multu dorita la popórele Europei intregi. Pentru de a pune inse in lucrare aceste, nu erau multi chiamati. Provedinti'a insublima sapientia a sa alese unu numeru micu de barbati, pe cari i puse in positiunea de a face initiativa. Unulu din acesti pucini, este si eroulu racontârii nóstre, cu care ne vomu ocupá acuma intr'unu modu esclusivu si particulariu.

II. O scena familiara.

Umbrele recoróse ale unui sóre de primavéra se intindeau reversandu-se linu pe stradele Parisului, a acestei cetati grandióse si importante, in care totulu pórtá o viétia ce se balan-séza dintr'unu estremu in celalaltu.

SCHIMBAREA LA FATIA.

Din a de 16 maiu a anului 1768 fusese un'a în cele mai frumoase de pana acuma. Cu descinderea sórelui sprintenii zefiri se grabiau a recorí atmosfer'a, umplendu-o cu profumurile culesse de pe campurile eliseice, promitiendu astufeliu locuitoriloru o séra deliciósa si placuta.

Toti amatorii si admiratorii frumsétielorurei, terminandu si ocupatiunea diurna se grabiau a se folosí de momintele libere ce li se oferiau, pentru de a se duce intr'o gradina séu in altu locu liberu, de a gustá frumsétiel'ei unei seri de primavéra. Din departare se audiá sgototulu ecuipagelor'ei si tropoitul'ei de cai cu calareti aristocrati, cari se duceau a face promenadele lor'ei usuate.

Se respandise faim'a, cá astadi si regele, sculandu-se dintr'o bóla avuta, va esí acompaniatu de splendidulu seu cortegiu de curtisani si curtisane, pentru ca sê se preamble la aeru curatu in campurile eliseice.

Erá pré naturalu cá totulu si-luá aceea direptiune, care ducea prin uliti'a St. Antoine. Vom merge si noi pentru ca sê ajungemu preste pucinu la unu edificiu maretiu, ce se pare a predominí cu frontispiciulu seu ziditu in stilulu renascintiei, tóte celelalte edificii ce-lu incongiura. Privindu din apropiare acestu edificiu ornatu cu unu balconu de feru, lucratu cátu se pótede artificiosu, ne pune in mirare, cá masiv'a sa pórt'a de stejaru este inchisa. Intrebâmu pe unu trecatoriu, cá óre parasitu este acestu palatu, de pórt'a lui este inchisa? „Ba nu, ne raspunde elu cu unu tonu misteriosu „aice siede Marchisulu Victoru Mirabeau.“ Díce si se duce, si noi totu atâta scimu acuma, cátu amu sciutu si pana a nu intrebá. Noi trebuie inse sê intrâmu, cá-ci zace in interesulu nostru. Amu trage clopotielulu, dara nu vedemu nici o comunicatiune, ce ne aru poté pune in positiune sê anuntiâmu, cá amu voi sê intrâmu in launtru. Ne punemu deci pe asceptare pana candu se va deschide pórt'a, si prívimu la trecatori. Preste câte-va minute éta cá zarimu pre unu omu imbracatu in vestiminte calugaresci, ce-si indreptéza pasii spre fatal'a pórt'a. Inca doi pasi si elu se afla langa pórt'a, scóte o chieia si incepe maiestri'a deschiderii. Iute deci scumpulu meu lectore sê ne grabimu a ne folosí de ocaziunea ce ni se oferesce a intrá si noi dupa acestu calugaru.

Mai antâiu ni se infacisiéza ochiloru o curte fórt'e spaciósa si oblonga, cá este mai tóta acoperita cu érba verde, unu semnu ce nu ambla nici unu omu, nici unu caru pe pardosél'a de granitu. Ici si colo numai se zaresce câte o cararusia, ce conduce la o gradina ce se afla in

dosulu edificiului. Calugarulu nostru intr'aceea inaintase cu capulu plecatu si cu metaniile in mana pe frumoasele trepte de marmura spre unu coridoru ce se intindea dealungulu catului intregu. Aflandu-se mai multe usi, elu bate la o usitia ce se afla intre dóue mai mari. La sune-tulu causatu usiti'a se deschide pe de jumetate si unu capu caruntu cu nisce ochi negri, increduli si interogatori, apare, si-si indrépta privirea spre calugaru, pe care zarindu-lu se retrage, sarutandu-i man'a cu reverintia si facendu-i locu sê intre.

„Acasa este Marchisulu?“ intrebá categorice calugarulu.

„Da, este acasa, sfanti'a Ta, se afla cam reu“, fu respunsulu.

„Anuntiéza-me, cá voiescu sê-lu vizitezu“, i demanda calugarulu.

Camarierulu, pornesce cu pasi lini spre apartamentulu stapanului seu, pentru a sevarsí ordinulu primitu.

Calugarulu inse i urmase pe picioru, si candu voi sê iésa camarierulu, elu se aflá deja pe pragulu usiei, deunde privea intr'o camera, ce nu erá luminata decâtu numai de chiar oscurulu serei, ce intrá pre ferestri.

„Jean“, — strigá acuma ó vóce tremurinda si regusíta, — „trage gardinele la ferestri, aprinde lamp'a si condù pe abatele Pierre in-launtru.“

Aprindiendu Jean lamp'a ne permite a aruncá si noi o privire repede preste arangia-mentulu camerei. Paretii suntu acoperiti cu tapete palite, inca din secolulu trecut. Din distantia in distantia ele sunt acoperite de nisce cadre care fórt'e probabilu, cá contínu portrete familiare. In fruntea camerii se afla o oglinda venetiana, acarei parapeturi deja si-perduse anulu, ce si-dase odata lustrulu. In midiloculu plafondului este acatiatu unu candelabru plinu de prafu, care absorbea radiele cristaleloru celu ornau. In coltiulu nordicu zarimu unu caminu mare, in care arde unu focu vivace, si de a supra caruia o pendula masiya mesura timpulu fugitivu. Pe unu fotoilu, cu piciórele intinse spre gura caminului ni se infacisiéza unu barbatu deja inaintatu in etate, radiamenduse de spatele lui. Perulu i este de jumetate albitu si in disordine. Fruntea ingusta si gravata cu mai multe incretituri, ce stau in proportiune cu acelea ale ascutítului seu nasu de vulturu si cu acelea ale gurei sale, acarei buze subtíri si lungi sunt inchise cu desevarsíre, ca si candu s'ar gená de a scóte vre unu tonu; nisce sprincene fulguróse, umbrescu doi ochi mici, de o colóre ecuivóca si

cari s'au retrasu adencu in pescerile loru; unu vestmentu de o colóre inchisa acopea ceealalta parte a corpului. Tóta constructiunea corpului acestui omu, se pare a fi slaba si atitudinea sa lipsita de elasticitatea ce o posedase odata.

Acest'a este Marchisulu Mirabeau, care salutandu cu o lina miscare de capu pe calugaru, lu-invita printr'unu gestu, facutu cu man'a, de a ocupá fotoliulu, ce se aflá neocupatu inaintea lui.

Câte-va mominte trecu in profunda linisce, pana ce in fine abatele Pierre privindu repede pre Marchisulu cu ochii sei de vulpe, o interrupse intrebându-lu că pentru ce l'a invitat la sine.

Acést'a intrebare desceptá pe Marchisulu, ce se parea adormitu, si intindiendu dos'a sa de argintu cu tutunu de nasu calugarului, dîse cu unu suspinu: „Ah, scumpulu meu abate, nu-ti poti inchipuî cátu de mari sunt suferintiele inaintatelor mele dîle, candu trebuie sê vediu, că generatiunea presinta uita de adeveratulu si uniculu seu scopu, adeca de a vietuî in fric'a lui Ddieu, si de a onorá si pretiuî aceea ce au facutu stramosii nostri. Că-ci nu sunt eu in vîgorea fortiei mele pentru ca sê potu combate pe acesti filosofi noi, cari sub masc'a umanității voiescu sê surpe societatea si sê derapene institutiunile cele vechi. Vedi mi e frica ca nu cumva Onoriu alu meu se apuce a se inficiá de aceste idei blastemate de Ddieu, sêu sê ajunga in societatea acestoru ateisti. De aceea te-am si chiamatu, ca sê-ti ceru intieptu-ti sfatu, ca de la unulu ce cunosci talentele fiului meu din copilaría, avendu-lu sub man'a Dtale, ca sê mi spui ce cariera sê i alegu. Te rogu sê-mi dai parintescu-ti sfatu in caus'a acést'a, pentru unu parinte, nici decum neconsiderabilu.“

Pecandu betranulu Marchisu dîse aceste nici decum fara impintenare, ce arata suptia rumenela a obrajiloru sei: Abatele ascultase intr'o atitudine de jumetate atenta, de jumetate pensiva; numai unu surisu ironicu i miscase din candu in candu sensualele-i budie, ca si candu s'ar fi bucuratu in interiorulu seu de ingrigirile Marchisului. Servindu-se de pris'a ce o tienea intre degete, dîse:

„Eu insu-mi aveam de cugetu sê ve intrebui inca mai de multu despre planurile ce le aveti cu Onoriu. Elu a ajunsu dejá intr'o etate, care este cea mai periculosa pentru unu june, dotatu cu talentele lui. Posiede unu ce provocatoriu si opositionalu in tóta fiinti'a sa, ce in decursulu intregulu meu cursu de educatiune, nu-mi succese alu nimici.“

Elu si-are ideile sale originale, pe care nu i le pôte combate cineva cu nici o arma spiritala. Mi-se pare că este deja initiatu si că cunosce din societate nóuele idei, ce subminéza intr'unu modu atâtu de fórte societatea presinta.“

Abatele nu finise inca a esprimá aceste cuvinte si Marchisulu, ca si candu l'ar fi muscatu o vipera, se sculá in tóta inaltimea sa de pe fotoliu. Slabanogulu seu corpu tremurá astfeliu de tare încátu sê vediu constrinsu a se radiemá cu o mana de mész'a de lemnu de trandafir, ce stá in apropiarea lui.

„Ce ai dîsu?“ intrebá elu cu o vóce surda pe abatele, ce nu se parea a fi adusu nici decum in perplesitate, prin visibil'a iritatiune a Marchisului. „Esti convinsu de ceea ce ai dîsu? Déca asiu sci, că fiulu meu Onoriu a gustatu deja din veninulu omoritoriu, l'asiu omorî indata mai bine cu man'a mea.“

Abatele acuma se sculá si elu, si ca respunsu i intinse unu volumu ce-lu scóse de sub vestmentulu seu sacru. Marchisulu lu-smulse cu o repedime nedumerita si cu tremurindele-i degete deschisa cartea, acarei titula erá „Contractulu socialu“, alu lui J. J. Rousseau. Citierea acestei titule fú de ajunsu ca sê transpue pe Marchisulu in starea cea mai de compatimitu. Drépt'a lui tienea acea carte, pe candu cea stenga involuntara se ascundea in albii peri ai capulu seu. Ochii inrosíti se preambiau fara tînta de la unu coltiu la celalaltu, si budiele-i vinete tremurau intr'unu modu convulsivicu: tóte aceste erau simptomele unei furii nedumerite.

Vediendu-lu abatele in acést'a stare infricosiatória i se facu mila de dinsulu, si nisiau a-lu linisce prin nisce frase, ce inse nu ajungeau la cunoscinti'a Marchisului.

Abié dupa câte-va mominte de o tacere profunda se audí debil'a vóce a Marchisului Mirabeau, esprimandu eschiamatiunea:

„Ah! elu este perdutu, perdutu pentru totu-de-una; insedaru fura tóte precautiunile mele parintesci de a-lu aperi de acei afurisiti de demagogi amagitori... Elu este perdutu!“

Ne folosimu de acestu intervalu pana ce-si va vení Marchisulu erasi in fire, a face cunoscintia persónei, despre care fu vorb'a. Onoriu erá uniculu fiu alu Marchisului Mirabeau. Elu acuma in alu nóuesprediecelea anu alu etatei sale ajunsese sub conducerea severa a tatalui seu si a abatelui Pierre.

I. G. Baritiu.

(Va urmá.)

SALONUL.

CONVERSARE CU CETITÓRIELE.

(Unu deputatu care si-a pierdut chei'a, — ce felu de hartii arde servitoriulu meu, — séu séu, — finea unei novele, — caletoria la Triestu in odaia, — unu omu care polemiséa cu sine insu-si, — o rogare.)

In o siedintia dietala nu de multu unu deputatu astfelu si-a inceputu vorbirea:

— Domniloru! am perdutu chei'a de la puiulu mesei mele, in care e incuiata vorbirea mea. Acuma dara ce sê facu? Cauta sê improvizezu!

Cam asié am patit'o si eu, amabile cetitórie! Inca eri pe mész'a mea redactionala zacea o conversare, scrisa cu multu spiritu de unulu dintre amicii mei colucratori. Inse adi deminéti'a rentercandu-me de la dejunu, indesiertu cautai manuscriptulu ca sê-lu tramitu in tipografia. Articolulu conversatoriu a peritu.

Chiamai servitoriulu si lu-intrebai:

— Ioane, ce hartii ai tu datina de a lapedá in focu de pe mész'a mea.

Si elu mi-réponse cu naivitate:

— Me rogu, domnule, eu nici odata nu me atingu de harti'a cea curata. Lapedu numai cele scrise.

— Nenorocitulé, asié dara scrisórea ce a fostu aice pe mész'a...

— A arsu, domnule!

Asié dara manuscriptulu n'a peritu, ci s'a arsu. Va sê dica „conversare“ nu mai am. Inse trebuie sê fia, cá-ci indulgentele nóstre cetitórie si-au esprimitu dorinti'a de mai multe ori si din mai multe locuri, ca sê sustienemu permanentu rubric'a acést'a.

E bine, eu totu-de-una stau gata la dispositiunea cetitórielu acestei foi, deci cauta sê li satisfac dorinti'a. Nu-mi remane dara alta alternativa, decâtu séu sê decopiezu din memoria articolulu arsu, séu se improvizezu si eu, buna-óra ca deputatulu despre care vorbfi mai susu.

Sê decopiezu din memoria? De ce nu? Facutu-am eu si lucru mai curiosu decâtu acést'a. Mi-aducu a minte, cá odata unu amicu incepuse a publicá in „Umoristulu“ o novela umoristica. Novel'a fiindu mai lunga, autorulu nu potú sê tramitia tóta de odata, ci numai inceputulu. Numele autorului garatandu finitulu bunu alu novelei, publicatiunea operei se incepú. Aparú si continuarea in doi trei numeri. Inse amiculu meu nu mai tramise finea. I-scrisei, lu-rogai, i-telegrafai, inse totu indesiertu. Manuscriptu nu érá ca 'n palma. In fine momentulu supremu sosi. Fói'a trebuiá sê apara. Eram necasitu. Me superai pe amiculu meu, carele nici nu-mi réponse, si in superarea mea prinsei resolutiunea sê-lu pacalescu.

Inse cum? Planulu meu fu gata numai decâtu. Me pusei la mész'a si scrisei continuarea si finea novelei incepute, fara ca sê scú, cum a voitu sê o finésca autoriulu.

Abié aparú numerulu cu „continuarea si finea“ mea, sosi o epistola de la amiculu meu, in care mi se escusá, cá fiindu dusu de acasa, nu potú sê-mi tramitia mai curendu finea novelei, dar mi-o alatura acuma.

Cetfi cu o curiositate mare finea tramisa. Erá de trei ori mai lunga decâtu a mea, si scrisa cu mai multa

atentiune decâtu pripél'a compusa de mine. Dar in fondu nu diferiamu multu unulu de altulu.

Elu a inoratu pe eroulu novelei cu o femeia sluta si guraritia.

Eu, necasitu ce eram, l'am omoritu.

Au nu este ast'a totu un'a si aceea-si sórte? Ce este mai teribilu? a mori, séu a traí o viétia indelungata cu o femeia guraritia?

Iacobu Cujaciu a scrisu la anulu 1595 o carte, in care demustra, cá femeile guraritie nu sunt ómeni, ci demoni.

O femeia rea a torturatu pe evlaviosulu Hiobu mai aspru decâtu insu-si diavolulu.

Éra Grecii au creditu, cá tóte nenorocirile, câte sunt in lume, s'au nascutu prin o femeia, numita — Pandora.

Si insu-si Filipu de Macedoni'a a recunoscutu, cá resboiulu seu celu mai infricosiatu a fostu acél'a, ce a fostu silitu sê-lu pórté in contra muierii sale.

E bine, ide'a mea dara in fondu a convenitu cu a amicului meu.

Dar fiindu cá vi impartesfi acestu secretu redactionalu, sê vi mai marturisescu si unu micu pecatu, din care éراسi veti vedé, cá a decopiá ce va din memoria nu este lucrulu celu mai greu.

Eram colaboratoriu la unu diariu óre-care. Foi-siór'a diariului érá rubric'a mea de predilectiune, si aveam detorinti'a a me ingrigi de manuscripte pentru acést'a parte a foi.

De regula diariiele politice numai atunce descindu la publicatiuni beletristice, candu politic'a dílei nu li umple colónele nesátfóse.

Asié intr'o dí stagnandu si politic'a, si nefindu nici corespundintie, furamu siliti a dá la tipariu si ce-va umplutura de colóne, ce in limbagiu diplomaticu se numesce „Zeitungs-Futter.“

Se subintielege, cá in asemenea casuri sórtea ca de mai antáiu a supra foisiórei. Ni trebuiá dara manuscriptu pentru foisióra.

Inse manuscriptu nu érá.

Din intemplanté chiar atunce s'a facutu o escursiune din Pest'a la Triestu. Deci cu tóta seriositatea incepui unu ciclu de articoli de caletoria. Si descrisei caletori'a mea din Pest'a pana la Triestu, fara ca sê me fiu miscatu din Pest'a, si fara ca sê fiu fostu vr'odata la Triestu.

Articolii inse aparura sub velulu anonimitáti.

Sub acestu scutu se potu multe.

Eu cunoscú pe unu barbatu pré seriosu, carele de mai multu ani face polemica cu sine insu-si, pe calea diuaristice — totu-de-una anonim.

Elu vine de ataca anumite persóne, apoi totu elu răspunde sub altu nume celui d'antáiu, dupa aceste éra elu apare sub numele alu treile, alu patrulé, si asié mai departe.

Si publiculu nici nu viséza, cá tóte acele corespundintie le scríe un'a si aceea-si mana.

E bine, déca tóte aceste se potu, de ce sê nu fiu harnicu a descopoiá si eu ce-va din memoria?

Sê vi decopiediu dara din memoria articolulu arsu alu amicului meu?

Inse ast'a totusi nu-mi vine acuma la socotéla.

Sê improvisediū dara ce-va!

Inse îndata voru fi optu ôre. Am sê me ducu in balulu din scald'a imperatêsca. Sum angagiatu pentru quadrile-ulu primu.

Amabile cetitôrie, permiteti-mi, ca de asta-data sê nu scriu — conversare cu dvôstre!

Josifu Vulcanu.

Conferintia literaria in Oradea-mare.

Déca fû scurta bucuri'a, i-a fostu lunga speranti'a si mai lunga i va fi suvenirea.

(Jean Paul.)

Simtiemintele si cugetele mi se afla intr'o disarmonia placuta, produsa de reverberarea acelorui impresiuni dulci, ce lasa dupa sine Conferinti'a publica literaria, tienuta de Societatea de leptura a junimii romane oradane in 3 Iuniu a. c. — Si in ast'a stare me infatîsiez cu respectu naintea frumôsoloru cetitôrie ale acestui pretiuitu jurnalul, ca sê referezu despre acea conferintia, ce deveni o splendida serbatôria nationala. Cugetu a dice totulu, candu marturisescu, cumca o festivitate romana mai succésa, mai marétia, mai generala in insufletire si voia buna ca si cea din 3. Iuniu nu s'a vediutu in Oradea-mare; dara cu atât'a nu sciu déca asi indestulî asceptarea amabileloru cetitôrie, si déca acele bele fice bihorene, cari fecera fal'a serbârii, s'aru multumî de mine. Nu sciu déca vestitul si viteazulu Don Spaniolu, candu a asaltatu pre oriasii sei, si-a luat mai multu curagiu cum trebuie sê-mi ieu eu candu pasiescu in faci'a celoru mai amabile dintre criticatôrie. Intru adeveru magna petis! Inse fia! popiculu e aruncatu; cufundu pên'a in calamariu cu acelesi simtîri, cu cari si-a aruncatu Empedocle papuculu in Etn'a.

Si sê scriemu despre Conferinti'a si petrecerea din Orade. — Sê urmâmu cursulu festivitatii. Antâiu sê vorbimu despre triumfulu mintii, apoi despre alu animei.

Acum pe la 8 ôre de sér'a unu publicu mare ocupâ la 400 de scaune, si implea tôte coltiurile de la unu capetu la altulu, parterulu, ardicaturele si galeri'a salei grandiose de la „Vulturele negru.“ — Erau persône inalte bisericesci si mirene, si ce e mai de frunte erau cele mai frumôse dame, ce ascultau cu atentiune. Dnulu *Justinu Popfiu* cu oratori'a sa cunoscuta tienea discursulu de deschidere, in care dede tributulu sacru de recunoscintia acelorui betrani muncitori de pre campulu literaturii romane, care acum dupa sudôrea lor produce frupte, de cari se nutresce nu numai romanulu, ci si strainulu. — „Pana acum am invetiatu noi de la altii, acum potu invetiâ si altii de la noi.“ Dnulu conducatoriu vorbiâ de pe o tribuna, inaltia la unu capetu alu salei si destinata pentru produptiuni; de a supra tribunei se legânâ o flamurâ mare nationala, ce avea unu aspectu imponentu.

Inceputulu productiuniloru din partea Societatii se fece intre aplause cu „*Mersulu tenerimii romane oradane*“, compusu de maestrulu de capela, sub a carui conducere stâ orcestrulu tenerimii seminariale.

Pasî apoi pe tribuna junele studinte *Al. Lucaciu*, si dechiamâ cu multa precisiune si insufletire poesi'a „*La natiune*“ de *Elia Traila*. Acesta poesia se luâ mai apoi in programu, in loculu „Devotamentulu“ de *A. Muresianu*, aflandu-se mai la ocaziune.

Poetulu atinge in poesi'a amintita cu dispretiu uneltirele dusmane si marsiavi'a celoru ce vendu inte-

resele nationale pe argintu lui Jud'a, — dar pune mare sperantia in geniulu natiunii si in sôrtea providentiala a natiunii, dicandu intr'unu locu:

E lege, ca s' aiba unu naltu venitoriu
Poporulu, ce simte in sine taria,
Ca puulu de vulturu sê tréca prin nori
Si fetulu de Dieu din morti sê renvia . . .

Strainulu, elu pôte se ti faca multu reu
Mai multu inc' o clica misiea corcitura;
Dar' nu va se schimbe neci chiar Ddiu
Aceeza, ce-odata e lege 'n natura!

Urmâ apoi o frumôsa schitia istorica, compusa si rostita de *D. Georgiu Rudeu* jur an. I. In cetatea Ném-tiu pe la anulul 1686 se aflâ domniti'a Rucsandr'a, veduv'a lui Timusiu; in cetate erau spre padia 19 plaiasi. Intr'o di se iau de veste, câ *Sobieski* regele polonu — care gefuî cu ôstea sa prin tiéra — incepe a combate cetatea. Domniti'a eroica provôca pre plaiasi la aperature, si trei dîle întregi sustienura asaltulu, pana in urma li se sfêsi munitiunea si merindea.

Capitulara, si plaiasii esira liberi trei insi, cari duceau in spate pe alti trei raniti. Domniti'a Rucsandr'a refusâ a parasî cetatea — si *Sobieski* demandâ, de i-au taiatu capulu pe pragu cu toporulu. — Acést'a schitia rostita cu istetîme fece emotiune visibila.

„*Movîl'a lui Burcelu*“ de *V. Alesandri*, dechiamata de *D. Elia Bozganu*, produse mare insufletire si placere.

Discursulu „*Despre barbati si femei*“ fû unu jocu de vorbe fôrte plesantu. Unulu erâ contra manifestârilor mai nôue pentru participarea femeiloru in drepturile politice, altulu pro; alu treilea se încérca a-i impacâ. Multa voia buna s'a escatu prin acést'a. *D. D. G. Feieru*, *Vas. Indrea* si *J. Popu* si-prededera fôrte bine rolele. — Disput'a nu tiênû lungu tempu; si in fine — nu se putura întielege. Câ-ci unulu dicea, ca sê mérge damele in parlamentu; altulu ca sê remana frumosieliu a casa, — ba sê, ba sê nu; celu de antâiu dede siugubeti'a concessiune: câ bine, candu e barbatulu a casa, si muierea sê remana a casa . . .

In academi'a limbistica escelara toti prin spresiu-ne pura si gesticulare esacta.

Corulu si orcestrulu seminarialu nu mai lasâ nemicu de doritu.

In fine Dnulu conducatoriu rostî discursulu de inchiaiare intre cele mai viue insufletiri din partea publiculu, destinsu la pasagiulu: „Strigu la Carpati si mi-respondete o vóce romana de pe tiermurile Tibrului; strigu de alungulu Dunarii, si mi se intinde o mana fratiésca de peste Apenini“, si intre acestea deschise unu telegramu sositu cu câte-va ôre mai nainte din Turinu de la celebrulu romanu *Vegezi* *Ruscalla* si de la *D. Dragescu*, ce sunâ asié: „Salutare fii si fiie ale Crisia-nei. Inainte! Patri'a mamâ e cu voi!“

Erau 11 ôre, candu se finî conferinti'a. In câte-va minute scaunele fura departate, si de pe galeria band'a dede primulu semnalu la jocu.

Domn'a advocatésa *Paulin'a Romanu*, rogata din partea societatii, a duce rolulu Dómnei de casa la acést'a petrecere, deschise in rondulu primu joculu cu „*Ardelean'a*“, dupa dins'a urma unu siru lungu de parchie jocatôrie, ce formau unu cercu mare in giurulu salei; éra mediloculu erâ ocupatu de spectatori numerosi. Dupa „*Ardeleana*“ se jocâ „*Roman'a*“ apoi alte

jocuri de salonu; „csárdás“-iulu inca se jocă mai târziu un'a data.

Nu puteai să privești la gingasiile jucătore si la jucătorii isteti inveseți mai totți în quăkeri vâneti, nu puteai să urmărești salturile si vertegiuile rapedi, fara a simți, că te gădela în talpe si fara să-ți salte anim'a de împreună cu acele peciorutii drage si usiurele. — Cum ôre ai privi indiferent respiretulu postitoriu si corpulu undulandu? Si totusi mi-ar fi placutu să me retragu la cutare locu, si acolo să me punu pe gânduri, privind neobservatu acest'a desmerdare nebunatică dar' draga. Me suii pe galeria, unde abia aflai unu locu micu.

Acum cugetam voi face, ce nu mai face altulu, voi să melancolizezu, că-ci pentru mine bine a dîsu Vict. Hugo: „la melancholie, c'est le bonheur d'être triste.“ (melancoli'a e norocirea de a fi tristu). Eră bine deca puteam să gustu acest'a rara norocire, dara nu mi s'a sfetit cu escentricitatea, că-ci de aclo de susu vedui, ce vedui; gingasie trupuri mladiandu de la unu locu la altulu cu grația nespusa, producandu la sunetulu musiceii confusiunea de la Babilonu — în mintile june inflacurate; vedui ochi, ah ce ochi! . . . . Pace de a mai melancolisă. Joe, betranulu Dieu paganu, candu a cautatu cu ochianulu pe o ferestruica din Olimpu si a zaritu pe valea Tempe trup'a de ficele ale Heladei si în midiloculu loru pre bel'a Semele, nu seiu deca s'a grabitu mai tare, dasbracandu redingotulu si pasindu în giosu pe treptele Olimpului, cum me grabiam eu, — că-ci vedu am zaritu giosu între ficele bele pre mandr'a Semele. Inse candu fui între ficele Evei, vreu să dîcu între ficele Crisianeii, pare că am beutu din filtru si m'am oborocitu, că vedindu pe un'a dîsei: acest'a e bel'a Semele, ce o vedui din Olimpu, respective de pe galeria. La atari mominte omulu se pórta mai întieptiesce deca face unu „Knix“ frumosu, si suplica la alés'a animei sale, dupa destins'a fericire de a jocă unu tour d'impreuna. Inse bagséma, omulu nu pôte remané de a pururea în statulu quo alu fericirii; caus'a acestei fatalități pentru omu eu o afli în nesatiulu ochiloru.

Lacomia ochiloru, nefericirea omului. Vedui alta fetitia sprintenióra, si pusei degetulu pe frunte, dîcandu: „Aha! ba acest'a e bel'a Semele!“ — Ma ilusiunea costă érași unu tour. — Vedindu o domnitia cu ochi de focu — ochi de deochi dîsei: „Ba diu ast'a e mai multu decâtu Semele, e Elen'a cea frumoasă, carea nebun pre totți grecii; ce mirare deca si pe mine me va — scôte din flegma“ . . . . Vedui alt'a, si érași eschiama: „Ah! ast'a e inca si mai multu e Cosandian'a — si io-su „Fetu logofetu“, — io-su Rolandu, io-su . . . . Vedui si mai alt'a: „Ba pre sant'a dî a conferintiei de astadi dîsei: „Ast'a e Semele, Elen'a, Cosandian'a totu la olalta; ast'a e Marióra Florior'a si eu-su, — ce sum ôre Dómne?! „Eu nu-su nimica mandra copila, decâtu unu june, ce te adoru“ . . . . etc. în infinitum. Cronic'a nu spune de am aflatu pe cine am cautatu.

Acestu „embarras“ cu toururi de fericire, tîenù pana ce ajunsei cu ochii pe ordinea jocuriloru de „Pausa!“ Dómne ajuta! cugetam, frecandu-me pe frunte, acumă va fi si aci pauza — dara mai în giosu pusei man'a de laturea stenga, unde sunt numai siepte còste, si nu seiu între cari còste audiam, că alarma nu seiu ce; — si acolo simtiam tare bine, că în sér'a ast'a nu va să fia pauza, pana Ddiu scie, candu . . . . Bebele Semele, Elene, Cosandiene, Florióre, unele pietinau cătra restau-

ratoria — la prosa; altele se asiediau pe sofele în giurulu salei.

Eu stateam ca bietulu Paris, ce a patîtu-o în nefericit'a istoria cu merulu frumsetiei, la polele Olimpului — cu caprele perdute, oftandu:

„Lubiti-me, pentru Dieu, nu me lasati să me prepadescu!“ (C. Negruzzi.)

Vedui si pre altii gesticulandu ca mine, si i întrebai, ce mare nepaste i-au ajunsu?

Déca nimic'a, éca . . . . pe din còce, pe din colo . . . . se faceau a cercă pre cineva, si totți se trageau ca magnetulu din busola cătra cutari si cutari poluri în diferite regiuni ale pamentului.

Atunci gandii, cum s'ar poté deslegă o léca magnetetele. Acest'a fu o reminiscintia din fisica. Adeca iai altu acu magneticu si lu-asiedi în pusetiune contraria cu celu din josu, minus cu plus si plus cu minus. La semnalu, band'a incepù „Calusieriulu.“ Atunci tenerii, ca cei Seimeni din traditiunea poporala, cari s'au socotitu a adaman fetele frumoșe din satulu vecinu prin jocu, se aflara inse de pe unde erau, si incepura a se adună cu „Batut'a“ în cercu la mediloculu salei. Apoi produsera acelu jocu anticu, jocatu odinióra, spre a rapí animele Sabinelor, — si acumă între aplausele ficeiloru romane ale Crisianeii. Calusierii nostri din ast'a séra nu seiu deca n'au doritu în adanculu animei loru să schimbe rolulu cu Calusiarii de demultu. Dar' în fine „Calusieriulu“ nu potù tîenē cătu e lumea si experimentulu meu fisicu fù atât'a. — Inse acum dupa pauza voi'a, bucuria, conversarea confidenta parù multu mai farmecătóra; se reapucă de nou cu mai mare caldura joculu, cel'a ce mie-mi-place a lu numi vertegiuulu pasineloru june si betia animelor; fluturii nu mai sboarau atâtu de sburdati de la roza la roza, fia-care si aflase obiectulu de admirare; ochii nu mai rateceau fara scopu de la unu tipu frumosiulu la altulu, că-ci nu se puteau satură a se privi unii pre altii; si cum se cantau si se admirau, mi se parea că dîcu, pôte că au si dîsu cutarele, care scie nemtiése'a:

„Mir ist, als ob ich die Hände
Auf's Haupt dir legen sollt'
Betend, dass Gott dich erhalte,
So rein und schön und hold.“ (Heine.)

Între asié impregiurari si asié auspiciu numai unu lucru este, dupa parerea mea, neposibilu, acél'a adeca în anim'a juna să nu se furisie dorulu; si dorulu nu e lucru de gluma, pre cine 'lu apuca 'lu-arde si 'lu usuca.

Că dorulu e mare cane
Peste multe dealuri vine.

Apoi presupunendu, că s'au furisiatu în anim'a cutarei copilitie, — ce folosù de conferintiele teneriloru din Oradea-mare,

„Că s'a palitu copil'a! — ce bine-a dîsu bunic'a:
Să fuga fét'a mare de foculu de iubitu;
Că ncepe de viseza, si visu'n lipitura
Incepe-a te preface, si lipitur'a în smeu,
Si ce-i mai faci pe urma? că necidescantatura
Neci rugi nu te mai scapa, — fărésca Ddiu!
(I. Eliade R.)

Helas! que j'en ai vu mourir des jeunes filles
(V. Hugo.)

Unu invetiatu a computatu o multîme de mile, ce

le calcă jocașii într-o sêra; eu potu dîce, cã noi trebuie sê fimu calcatu mai pe atît'a, cã-ci noi iute amu ajunsu la tîenta; erau inca dîoue colone lungi, ce jocau „Cadri-lulu“ din urma, candu éca, nici n'ar fi ganditu omulu, la ferêsta diu'a alba ne dede: „Buna demanêti'a! Sî acum

Der Vorhang fällt, das Stück ist aus,
Die Herrn und Damen sie gehen nach Haus,
Ob ihnen auch das Stück gefallen,
Ich glaub, ich höre Beifall erschallen.

(Heine.)

Ne despartîmu cu acea placuta convingere, cã precum sunt ficele natiunii nôstre cele mai frumöse si cele mai amabile, in asemenea gradu sunt cele mai brave si zelöse de progresulu si ambițiunea natiunala.

Amintescu mai intru adinsu pre frumösele nôstre preotese si fice de preoti, cari asié se vede au apucatu acum acea rola sublima intru regenerarea sesului femeiescu, ce avusera parentii lor, si au si acum intru propagarea culturai si romanismului la poporu. Le-asiu fi insîratu dupa scumpele lor nume pre tôte acele dame, cari a participatu la acêst'a petrecere, dēca numărulu lor mare, n'ar face acêst'a imposibilu, si dēca n'ar fi o servila tamăiare vanității. Intru acea credu, cã cu placere si voru aduce aminte de tenerii din Oradea-mare, la tōta ocașiunea, candu e vorb'a sê arete strainiloru, cã cu nemica nu suntemu mai josu in cultura, cã aflandu-ne la olalta potemu ecuivală intru tōte cu ei, si mai multu intru armonia.

Dēca fî scurta bucuri'a, fia-i suvenirea lunga, lunga! — Adio!! —a.

Curieriulu modei.

— Pest'a 15 juniu. —

Publiculu din diferite cause merge la scalde. Bolnavii se duc in urmarea consiliului medicalu, éra cei sanetosi caletorescu la scalde numai din moda. Mod'a este ceea ce tramite pe cele mai multe femei la scalde, unde li se dau multe ocașii sê pōta fi vediate si admirate.

Cele ce intru adeveru sunt bolnave nu-si batu capulu multu cu capriciele modei, si mai multu li place a imbracă vestminte comode si de casa, — inse in dîilele nôstre gustulu intru atît'a s'a desvoltatu, încātu chiar si celu ce trage pe mōrte se simte mai bine, dēca membrele sale sunt acoperite de o haina croita cu gustu. Deci nu ne potemu miră, dēca damele acele, pe cari numai mod'a le tramite la scalde se ingrigescu de unu gar-des-robos cātu de bogatu, ca acolo sê pōta straluci cu atātu mai pomposu.

O dama, care caletoresce la scaldă, mai nainte de tōte are trebuintia de o mantea de drumu, acêst'a inse se pōte intrebuintiă nu numai in caletori'a pana la scaldă, ci si acolo in serile si deminetile ploioșe si recoroșe. Aceste mantele se facu din materia scotiăna, numita „Hamilton“, — sēu din materia de bumbacu de colōre auria, ce se numesce „Cardinal“, — si in urma din o materia pré sura, numita „Waterprof.“ — Tōte aceste mantele se croiescu large, unele au guleru altele nu, si se stringu cãtra corpu cu unu brău. — O mantea de asta cōsta 18—22 fl.

Pentru preamlări in deminetie frumöse se recomanda vestminte facute din materi'a „Piqué“ de colō-

rea alba, galbena si cenușă, care se pōte capetă si impistritiata cu flori. Unu rifu 1 fl.

Vestmintele facute din „Nankin“ si din „Coutille français“ asîsdere sunt in moda si cōsta 1—1 fl. 50 cr. rifulu.

Pentru vestminte de negligé se intrebuintiēza acum desu materi'a galbena deschisa „Fou lard écu.“ Croindu o haina de acêst'a, la materi'a galbena deschisa se intrebuintiēza alt'a vêneta deschisa, carea dinapoi de la grumadi pana josu formēza o cōda.

Pentru vestminte de conversare se potu intrebuintiă tōte acele pompōse materie de vêra, cari se potu vedé in espotitiunile toturor modistiloru, dintre cari cea mai nōua e materi'a alba, sēu négra, impresorata cu flori, si „Grenadine.“ Aceste vestminte sunt fōrte frumöse, mai alesu dēca subvestmentulu e de colōrea floriloru tiesute in vestmentu. Pretiulu unui vestmentu se urca la 30—65 fl.

Atlasulu „Gaze de Chambéry“ si „Changeant“ se afla de tōta colōrea. Unu vestmentu de acêst'a materia cōsta 75 fl.

„Moll“-ulu albu si „crêpelisse“ dōra nici odata n'a fostu asié cercate ca si acum. Modelurile cele mai nōue sunt brodate cu bumbacu albu. Sunt de tōte colōrile. Cele simple cōsta 18 fl., éra cele impresorate cu flori 24 fl.

Vestmintele de „moll“ albu si de „crêpelisse“ se decorēza cu atlasu coloratu, si damelor tenere li siede bine nu numai la scalde, ci si in alte locuri.

CE E NOU?

* * (Cătra onorab. publicu cetitoriu.) La numărulu de astadi alaturămu invitarea de prenumeratiune pentru ambele nôstre foi. Ne rogămu de toti aceia, cari considera de necesaria sustinerea acestor intreprinderi, ca sê binevoiēsa a le recomandă amiciloru si cunoscutiloru lor. In semestrulu alu doile vomu publică unu ciclu de articoli interesanti relativi la o cestiune fōrte importanta pentru noi romanii de dincōce de Carpati, si o multîme de lucrări beletristice originale, — si dēca numărulu abonantiloru nostri se va urcă, vomu începe éra si publică portretele celebritătilor romane, precum si alte ilustratiuni originale romanesci, la care se receru spese mai mari.

* * (Diet'a Ungariei.) In dîilele trecute s'a verificatu Papp Zsiga, alesu cu dōue voturi. Relativu la acêst'a alegere dlu Hodosiu a începutu sê vorbēsa, inse presedintele, autorisatu de camera, i-a detrasu cuventulu. — In delegatiune dintre romani s'au alesu: Iváskovits si Iosifu Papp.

* * (Dōue interelatiuni interesante) s'au facutu in septeman'a trecuta in camer'a deputatiloru Ungariei. Dlu Borlea a interelatu pe ministrulu de comerci pentru detragerea debitulu postalu de la diuariulu „Albin'a.“ Dlu Hodosiu a interelatu pe ministrulu de interne, pentru ce nu a intaritu alegerea dloru V. A. Urechia si B. P. Hajdeu de membrii onorari ai „Asociatiunii transilvane?“ Ministrii voru respunde mai tardîu.

* * (Adunarea Asociatiunii transilvane,) carea in anulu acêst'a se va tiené la Siomcut'a-mare, se crede, cã va fi fōrte numărōsa. Inteliginti'a romana din districulu Cetătii-de-piētra a si tienutu in caus'a pregatiriloru o conferintia, cu care ocașiune s'a alesu unu comitetu, carele s'a si adresatu cãtra dlu Pascali, ca in escursiu-

nea sa artististica, ce va face in vér'a acést'a sê arangeze câte-va representatiuni si in Siomcut'a-mare pe tempulu Adunării Asociatiunii transilvane.

** (Noi advocati romani.) Numerulu advocatiloru romani in Ungari'a éra si s'a inmultitu cu doi. Acestia sunt domnii Ladislau Marchisiu din Bihari'a si Ladislau Mihalc'a din Maramuresiu. Li dorimu ambiloru sucuesu bunu pe acést'a cariera frumósa!

Din strainetate.

△ (Iubileulu de cinci-dieci de ani alui Holtey.) Caruntulu poetu, inainte de a suná ór'a serbării, s'a rogatu ca sê nu i se faca nici o pompa deosebita, si pentru aceea numai amicii si cunoscutii lui au convenitu in 21 l. tr. in Bresslau spre a-lu incununá cu laurul de aur. Deputatiunea care i-a predatu laurul a constatu din barbati si dame. — Capitanulu politiei Ende se adresá prim'a data cátra poetulu Holtey, éra dupa dinsulu domnisiór'a Widmann si-a declamatu poesi'a gratulatória in onórea poetului betranu. Pe lauru se potu ceti cuvintele: „Lui Carolu Holtey de suvenire pentru lucrările sale poetice de cinci-dieci de ani!“ éra pe frundiele mai merunte a laurului sunt insemnate numele artistiloru cari au jocalu role in primele piese, si eu deosebi in pies'a „Colorile“, a lui Holtey. In mediulu laurului se póte vedé numele principelui de Coburg-Gotha. Afara de aceste l'au surprinsu cu o fóia teatrala de metasa si cusutu cu fire de aur din anulu 1819. Din tóte partile capetá telegrame gratulatóriae.

Felurite.

△ (Schimbarea la fatia.) Salvatorulu luméi, respanditoriulu luminei, adeverului si a libertátii, urmatu de doi invetiacei ai lui se urcá in muntele Tavorului, unde inaltandu-se peste cele pamentesci, petrecea cu cei din ceriuri. Invetiacei lui l'au vediutu prémarindu-se, inpresoratu de unu nimbu divinu si de fiintie ceresci. Ilustratiunea presinta, lucrata dupa fantasi'a cea mai sublima a s. biblie, ni represinta pe Domnulu in glori'a sa Domnedieésca. — Reformatorii omenimei din testamentulu vechiu Moise si Ilie cu devotamentu curescu se ivescu in giurulu omului domnedieescu, si cu pietate i se inchina. — Ceriurile se deschidu si corulu angeriloru, a serafimiloru si a cherubimiloru intóna imnuri de gloria. Invetiacei aruncandu-se la pamentu, orbiti de splendórea divina esclama, cá aru remané acolo pentru totu-de-una! — Dar nu peste multu eroulu libertátii, devine jertfa cruda a ómeniloru pecatosi, cari tiranesce lu-restignira. — Inse chiar pe lemnulu rusinei a fostu elu incoronatu cu glori'a domnedieésca! Fericierea, lumin'a carea a urmatu dupa departerea lui la eternitáti ne indénna a cadé in genunchi ca invetiacei lui si a-lu premari.

△ (Rococo.) e unu cuventu latitu, si insemnédia móbile vechi. Acestu cuventu si-trage originea din seculu alé 17-le, si a nume de acolo, cá in Poitiers betran'a contesa Chatoubriand a avutu unu papagaiu numitu Rococo. — Acést'a pasere nu potea suferi móbilele nóue, ci cum aduceau ceva móbile nóue in casa, ea sarea acolo si totu rupea, si asié contes'a fu constrinsa a-lu duce

in alta odaia unde erau totu móbile vechi, cari móbile apoi au capetatu numirea de Rococo. — Acést'a numire cu tempu s'a latitu in tóta famili'a contesei si a rudeniloru ei si in fine si-a formatu o cercu mai estinsu, cá ci a pasitu in lune unde se intrebuintieza spre numirea móbileloru vechi.

△ (Confusiunea.) Ati auditu de renumitulu scrietoriu francesu Carolu Nodier, care a facutu nemoritoriu pre Petru Schlemihl? Elu enaréza unu casu relativu si díce: „Scrietoriulu de drame, Pixcericourt, care pe tempulu restauratiunii a inavutitu literatur'a teatrala francesca cu multe piese bune, a fostu unulu dintre ómenii cei mai confusi, asié incátu a intrecutu pe toti confusii despre cari s'au amintitu pana acuma. — Intr'o séra a fostu invitatu la Pigault-Lebruns ca sê fia martoru la unu pactu de casatoria si ca martoru sê subscrisa pactulu. La ór'a dorita s'a presintatu, dar indata dupa intrare facea multe lucruri ridiculóse. Finindu-se pactulu, fu rogatu sê subscrisi si dinsulu, se duse la mésa, luá péna in mana, apoi éra o puse josu, cautá in giuru de sine; o data numai galfezi si cum ar cugetá ceva profundu, si-puse degetulu pe frunte ce érá deja de totu asudatu. Luá péna de nou in mana inse in dar, nu a fostu in stare sê scria o litera; in fine scapá pén'a din mana si desperatu se rapedí pe usia afara. Ast'a s'a intemplatu intr'unu momentu, cu tóte aceste cei de fatia au observatu bine. Elu grabi in gradina, si fugea ca nebunulu pintre carările strimbe a tufelor de strugurei, pana in fine se trantí pe o pagiste recorósa. Cu fatia palida si ochi inmarmuriti l'a aflatu amicii lui culcatu pe iérba. Toti lu-intrebau cá ce-i lipseste? dar elu nu a respunsu nimicu ci priviá cugetatoriu. In fine unulu din ei atingandu-lu i díse — „Iubite Pixcericourt, ce ti lipseste?“ Cum l'ar fi treditu cine-va din somnu, asié sari in susu si grabi éra in chilia si a subscrisu pactulu de casatoria. Cu aceste obositu se aruncá intr'unu scaunu. — Cei de fatia grabira la dinsulu intrebându-lu, cá cum se afla. — Nu am trebuintia de nimicu — respunse Pixcericourt — numai m'am confundatu, cá-ci nu mi-a venit minte cu graba cá cum mi-e — numele meu?“

Gácitura de semne.

de Elen'a Novacu.

o□ași, ișu — a△“u aș? = iu — i

a.u□u o~i și i o,a△a

Uși△i_*_*e iș .u?e△u

Uși△i_*_*e 's †eș△i~i.

Aș,~eiu □u~e†iașu.

Deslegarea gácituri din nr. 20.

„Pamentulu.“

Deslegare buna primiramu de la dómnele si domnisiórele Luis'a Murgu n. Balcu, Anastasi'a Leonoviciu, Agatic'a Lobontiu; si de la domnii Basiliu Juga, Joanu Popu.

Proprietariu, redactoru respuñdicatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. Piatr'a Pesciloru, Nr. 9.

Alaturamu: invitarea de prenumeratiune la ambele nóstre foi.